

2026-01-15
LI2026/00065**Landsbygds- och infrastrukturdepartementet**

Livsmedelsverket

751 26 Uppsala

Myndigheten för civilt försvar

651 81 Karlstad

Tillväxtverket

102 61 Stockholm

Uppdrag till Livsmedelsverket, Tillväxtverket och Myndigheten för civilt försvar att analysera behovet av och föreslå robusthøjande åtgärder för dagligvaruhandel och centrallager för dagligvaror

Regeringens beslut

Regeringen ger Livsmedelsverket, Tillväxtverket och Myndigheten för civilt försvar (MCF) i uppdrag att analysera behovet av och föreslå kostnads- och effektiva robusthøjande åtgärder i livsmedelskedjan samt för dagligvaruhandeln och centrallager för dagligvaror. Syftet är att säkerställa att livsmedel och andra dagligvaror når konsumenterna i händelse av en allvarlig samhällsstörning. Myndigheterna ska utgå från bland annat befintliga behovsanalyser som har tagits fram av Livsmedelsverket.

Vid genomförandet av uppdraget ska Livsmedelsverket och Tillväxtverket bidra med kunskap från sina respektive ansvarsområden som berör dagligvaruhandeln. MCF ska bidra utifrån sin samordnande roll inom försörjningsberedskapen, samt utifrån sin uppgift att bistå andra statliga myndigheter, kommuner och regioner med kunskap och information i frågor som rör beredskapslagring. Livsmedelsverket ska samordna uppdraget.

Myndigheterna ska analysera behovet av och föreslå vilka kostnadseffektiva robusthøjande åtgärder som behövs för att dagligvaruhandeln och centrallager för dagligvaror ska kunna omsätta och distribuera livsmedel och dagligvaror vid en allvarlig samhällsstörning, exempelvis strömavbrott, it-störning, störda transporter, samt andra störningar som kan uppstå vid höjd beredskap och ytterst krig. Detta kan omfatta åtgärder för att öka förmågan att

förebygga, skydda, agera, begränsa, anpassa sig till samt återhämta sig från en störning. Åtgärdsförslagen kan vid behov omfatta transporter och lagring av varor. Myndigheterna ska även beakta kostnadseffektiva robusthöjande åtgärder för att förhindra brottsligt agerande från främmande makt eller organiserad brottslighet, såsom sabotage eller övertagande av butikslokaler och varor.

Myndigheterna ska också analysera om alla – eller ett urval av – butiker och centrallager för dagligvaror ska prioriteras när det gäller kostnadseffektiva robusthöjande åtgärder. Myndigheterna ska vid behov föreslå en eller flera lämpliga metoder för att göra ett sådant urval, inklusive en bedömning av vilka konsekvenser respektive urvalsmetod kan få.

I syftet att underlätta en snabb etablering av ett alternativt system för livsmedelsförsäljning ska myndigheterna därtill analysera behovet av och föreslå konkreta åtgärder för att livsmedel ska nå konsumenter i händelse av att butikslokaler eller centrallager är obrukbara. Förslagen kan omfatta både inköp av utrustning och administrativa åtgärder. Åtgärdsförslagen ska beakta störningar på nationell, regional respektive lokal nivå.

För alla åtgärdsförslag ska myndigheterna bedöma kostnader, analysera juridiska förutsättningar och vid behov lämna relevanta författningsändringar. Myndigheterna ska så långt som möjligt ta hänsyn till robusthöjande åtgärder och insatser som görs inom uppbyggnaden av det civila försvaret – exempelvis etablering av trygghetspunkter, service- och trygghetspunkter, robusta betaltjänster, transporter, energiförsörjning, läkemedelsförsörjning, samt butikers roll som lokalt samlings- och informationscentrum – och om möjligt samordna åtgärdsförslagen för att uppnå synergieffekter och samhällsvinster. Myndigheterna ska samordna åtgärdsförslagen med näringslivets eget arbete med robusthöjande insatser.

Myndigheterna ska i genomförandet av uppdraget beakta lärdomar från andra länder och lärdomar som har gjorts i samband med Livsmedelsverkets pilotprojekt om robusta livsmedelsbutiker. Myndigheterna bör även inhämta synpunkter från relevanta myndigheter och beredskapssektorer, såsom transporter, energiförsörjning, elektroniska kommunikationer och post. Uppdraget ska genomföras i dialog med relevanta aktörer inom dagligvaruhandeln.

Uppdraget ska genomföras inom befintlig ekonomisk ram för alla myndigheter.

Livsmedelsverket ska lämna en delredovisning av uppdraget senast den 1 juni 2026 till Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet). I delredovisningen ska myndigheterna göra en första bedömning av kostnadseffektiva robusthöjande åtgärder som är nödvändiga för dagligvaruhandeln och centrallager, vid behov föreslå hur ett urval av butiker ska tas fram och göra en kostnadsuppskattning av de förslag som presenteras. Livsmedelsverket ska senast den 1 juni 2027 lämna en slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet).

Skälen för regeringens beslut

Det säkerhetspolitiska läget är allvarligt och ett väpnat angrepp mot Sverige kan inte uteslutas. Det säkerhetspolitiska läget innebär även en ökad risk för hybridhot och hybridaktiviteter. Beredskapen och förmågan inom det civila försvaret måste därför öka och de viktigaste samhällsfunktionerna säkerställas.

Tillgång till livsmedel är både avgörande för befolkningens överlevnad och viktig för att upprätthålla försvarsviljan. Dagligvaruhandeln spelar en central roll för att stora delar av befolkningen ska ha tillgång till livsmedel. Att säkerställa att dagligvaruhandeln fungerar vid en omfattande samhällsstörning, höjd beredskap och ytterst krig är dock komplext. Butiker behöver få tillgång till bland annat strömförsörjning, it- och betalsystem, personal, varor, vatten, avlopp samt avfallshantering. Därtill behöver det finnas säkra digitala system. Lokaler och system behöver dessutom skyddas från brottslighet och sabotage, eftersom risken för detta kan öka vid en allvarlig störning. Därutöver behöver även varuflöden och transporter fungera. Flera länder i Östersjöområdet har under det senaste året tagit initiativ till robusthöjande åtgärder för dagligvaruhandeln eller tagit beslut om att etablera beredskapsbutiker.

I betänkandet Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8) görs bedömningen att Livsmedelsverket bör få i uppdrag att kartlägga livsmedelsbutikernas förmåga att motstå allvarliga störningar och tillsammans med berörda aktörer identifiera åtgärder för att upprätthålla distributionen av nödvändiga livsmedel under störda förhållanden. I

betänkandet En modell för svensk försörjningsberedskap (SOU 2023:50) förs resonemang om behoven av beredskapslagring och hur den principiellt kan utformas. Livsmedelsverket har under 2025 fått i uppdrag genomföra pilotprojekt för robusta livsmedelsbutiker. Projektet har hittills primärt fokuserat på elförsörjning, men behöver utökas för att klara flera typer av samhällsstörningar eller hot. Därför behöver det tydliggöras vilka robust-höjande åtgärder som är nödvändiga, samt i vilken omfattning dagligvaru-butiker och centrallager bör höja robustheten för att kunna upprätthålla livsmedelsförsörjningen.

På regeringens vägnar

Andreas Carlson

Melle Säve-Söderbergh

Kopia till

Justitiedepartementet/INS

Försvarsdepartementet/CF, ETU och ESS

Socialdepartementet/SL

Finansdepartementet/BA, DIS och SFÖ

Klimat- och näringslivsdepartementet/BK, E och NIM

Sveriges Kommuner och Regioner